

זכו אחישנה

על הורשת הגויים וביטחון בה'

עמיחי ניימן

ראשית, אקדים שהדברים נכתבים על פי מה שכתב והזהיר הרב כהנא זצ"ל לפני כ-20 עד 30 שנה, ולדעתי בימים טרופים אלו הדברים צריכים לעלות לכל הפחות במחשבה של כל אחד מאיתנו. לכן המאמר רעיוני ולא הלכתי, ואף על פי שהדברים מבוססים בראשונים - לא הבאנו כאן את המקורות, והדברים ידועים.

אנחנו נמצאים היום בתקופה קשה. הגויים צוררים בנו, הכפירה הולכת ומתרבה, המלכות הזולה, ועוד ועוד צרות בלי סוף, עד שמדינת ישראל שאמורה להיות מדינה - מלכות יהודית בארץ ישראל הולכת ומידרדרת, נשארת מדינת היהודים בלי תורה ובלי שום ערכים ומסורת, ואף הולכת בריש גלי נגד ערכי הדת והתורה רח"ל.

אומרת הגמרא (שבת לא.) ששלוש שאלות שואלים אותו לאדם בשעה שמגיע למעלה ואחת מהן - האם ציפית לישועה? ופרש"י 'לדברי הנביאים', בדורנו הציפייה לישועה באה ב"ה לידי ביטוי בעשייה למימוש דברי הנביאים, אך מה לעשות כבר רבו הדעות, וכמעט כל אחד פועל במשהו מסויים שחשוב לו כדי לקרב את הגאולה. הכל חשוב. עבודה עברית, החזרה בתשובה, ישוב ארץ ישראל, הקמת מאחזים... אך הנקודה העיקרית והחשובה מכולם שהתורה מתייחסת אליה, הפתרון היעיל ביותר שהתורה עצמה נותנת לצרות בהן אנו נמצאים לא עולה ולא נשמע.

ארץ ישראל נקראת כך על שם שהיא של ישראל, ושל עם ישראל וכל מי שאינו מעם ישראל, העם הקדוש והנבחר, אין לו חלק בארץ ישראל. א-להי ישראל יצר, קבע והגדיר את עם ישראל כעם קדוש, נבחר ומיוחד, ונתן לו ארץ שתשמש כלי להחזיק בו את העם, כדי שישראל יוכל ליצור שם חיי חברה ומדינה א-להית על פי תורת ה', מובדלת מן הגויים התועים ומתרבותם הטועה והמטעה. הבידוד וההבדלה מן הגויים מתבטאים בשני יסודות: מחד גיסא על ישראל לצאת מהגלות ולגור רק בארצם המיוחדת, כדי שלא יושפעו מהגויים ומהתרבות הזרה, ומאידך

גיסא גם בארץ ישראל עצמה, על ישראל להיבדל מהתרבות הרעה ומן הגויים. וכן פעמים אין ספור הדגישה תורתנו הקדושה (דברים ד ה, יד, ה כח) את הקשר בין מצוות ה', לבין עשייתן בארץ ישראל דווקא, ששם יוכלו לקיים את המצוות כראוי ובשלמות בלי להתקלקל מתרבותם הרעה של הגויים.

מכל מקום, גזירה זו של הקב"ה קבעה שני יסודות אלוקיים העומדים ברומו של עולם: א) מצוות ישוב הארץ, כלומר, שמצווה על כל אחד בישראל לגור בארץ ישראל ולא בגלות. ב) מצוות גירוש כל הגויים שאינם מוכנים לקבל על עצמם את המעמד ההלכתי של גר תושב ואת השעבוד של מסים ועבדות. שתי מצוות אלו כבר ציווה ה' את משה לדבר אל בני ישראל טרם מעבר הירדן: "והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם... והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה... ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם - והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בידיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה..." (במדבר לג נב). בפירוש ציווה התורה לפחות על גירוש יושבי הארץ, כי אם יישארו דרך כריתת ברית שלום, והיו "לשכים בעיניכם... וצררו אתכם על הארץ..." ולא בכדי, המילים "ירוש" ו"הורשה" דומות כל כך בלשון הקודש, כי הקב"ה ידע שבלי הורשת - גירוש עמי הארץ, לא תהא הארץ ירושה לישראל. וכך פירש רש"י (שם): 'והורשתם' וגרשתם... 'והורשתם את הארץ' והורשתם אותה מיושביה ואז 'וישבתם בה' תוכלו להתקיים בה. וזו לשון הספורנו (שם): 'והורשתם' - כאשר תבערו יושבי הארץ, אז תזכו להוריש את הארץ לבניכם שאם לא תבערו אותם, אף על פי שאתם תכבשו את הארץ - לא תזכו להוריש לבניכם. עכ"ל. וכן כתב אור החיים הקדוש (שם נה): 'וצררו אתכם על הארץ' - פירוש - לא בלבד שיחזיקו בחלק מהארץ שלא זכיתם בו, אלא גם חלק שזכיתם בו וישבתם בו 'וצררו אתכם' על חלק שאתם יושבים בו לומר: קומו צאו ממנו. עכ"ל.

ומצווה זו אינה ככל המצוות, ועל כך ראה יהושע ואמר להם במחזה המפחיד והמזעזע כשבני ישראל עברו את הירדן והמים ניצבו כנד לפחות כמה קילומטרים והם ביבשה בתוך הירדן: "דעו על מה אתם עוברים את הירדן: על מנת שתורישו (תגרשו) את יושבי הארץ מפניכם, שנאמר (במדבר לג נב): 'והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם...' אם אתם עושים כן מוטב, ואם לאו - מים באין ושוטפים אותיכם", מאי 'אותיכם'? אותי ואתכם (סוטה לד.). כלומר, יהושע ראה מצווה זו כחשובה ביותר, הוא ידע שסכנת הכנענים כיושבי הארץ שינטרו שנאה ואיבה לישראל כל הימים על שלקחו מהם את ארצם, לעולם לא יינתן לישראל את המנוחה והשלום הדרושים לבנות את מדינתם ואת חברתם התורנית. וכן מצינו

אצל משה שאמר להם 'על מנת כן תעברו את הירדן' (רש"י במדבר לג נא).

על כל גוי יש בוודאי איסור לגור בארץ ישראל אלא אם כן מציית הוא להלכות מוגדרות ומגבילות, וזאת משום השפעת התרבות הזרה שלו על העם הקדוש והעליון. אך העמים שישבו בארץ קודם שכבשוה ישראל, הם תמיד איום על עתידו של שלטון יהודי בארץ הקודש. ולכן בשבעת העממים לא מספיק להורישם אלא אמר הכתוב (דברים כ טז): 'לא תחיה כל נשמה' (ואם פותחים לשלום ושאר דיני גר תושב עיין חוברת ישיבת גויים בארץ ישראל ושם נשנה בפירוט). לפי טעם זה אותן הלכות שבעת עממים חלות גם על כל האומות היושבות בארץ ישראל בכל עת ובכל תקופה, לרבות אלו של ימינו, שרואים בה את ארצם ואת אדמתם, ושרואים בעם ישראל עם כובש, ליסטים וגולנים, מאחר שאותה סכנה נשקפת לעם ישראל ולשלטונו בארץ ישראל בזמננו כמו אז. וסברא זאת כבר לימדנו אור החיים הקדוש (במדבר שם נב), עיין שם.

אם כן, כל בר דעת רואה בחוש את סכנת הגויים והגויות בארצנו. איך התרבות המערבית והזרה בכלל ממשיכה להכות בנו את מכת הגלות הקשה, הסילוף הזוחל והעיוות האיטי, שגרם לזיוף השלמות של תורת ה'. לצערנו יהודים רבים ותמימים נתפסים לתרבות הגויית הזאת ובכך אף מחזקים את ידי הגויים בארצנו הקדושה. ברור שבכלל מצוות גירוש הגויים מארצנו נכללת גם כל התרבות הזרה שנכנסת בטכנולוגיה של ימינו שהרי לפי הטעם של 'פן יחטיאו אותך' (שמות כג לג). כמו שהסברנו את סכנת ההשפעה של התרבות הזרה על העם הקדוש והעליון שכל מטרת ישיבתנו בארץ ישראל היא להבדילנו מן הגויים ומתרבותם הרעה כדי שנוכל לקיים את התורה והמצוות שה' יתברך ציווה אותנו בשלמות, אין שום הבדל בין אם התרבות הזו באה מבפנים מהגויים שבארץ או מאמצעים אחרים שתרבותם הרעה נכנסת אלינו - עם הסגולה. וכמו שהתחלנו, המצווה הזו היא עיקר הרעיון היהודי והפתרון לכל הבעיות, ולכן יהושע אומר לעם ישראל 'על מנת כן אתם עוברים את הירדן' (סוטה לד. עיין שם) כי היהודי באמת הוא טוב, אומר מיד נעשה ונשמע, וכמו שאמרו חז"ל שבמתן תורה פסקה זוהמתן של ישראל (שבת קמו וש"ג). הזוהמה של הנחש שבאה על האדם הראשון פסקה מהיהודי ונשארה רק אצל הגויים, והנפש הגויית היא זו שחוטאת (כמו שהזכיר הרבה הרב חרל"פ) ועל כן בלתי אפשרי לקרב יהודים ולפעול בשאר הפעילויות שאנשי שלומנו פועלים כדי לקרב את הגאולה בלי לטפל בשורש הבעיה (וכמשל: עץ שגוזמים לו את הענפים רק גדל עוד ועוד. כדי לעוקרו צריך להוציאו מן השורשים). אמנם על התהליך העיקרי במצווה זו - מצווה הכלל בתור עם ומדינה וזה כבר נוגע בענף האמונה

והביטחון.

הביטחון שחייב עם ישראל לבטוח בה' מלבד אותם החלקים של בטחון היחיד תוספת יסודית ואלוקית. כי עם ישראל הוא הכלי שבו מודדים את חילול ה' וקידוש ה', וכמו שכתב רש"י (יחזקאל לט ז) 'שפלותם של ישראל חילול שמו הוא', וכאשר עם ישראל, כעמו של ה' א-להי ישראל, אינו בוטח בו, נכנע לסכנה, משפיל את עצמו לפניה או מבקש עזרה מהגוי ובכך סומך עליו ונושא אליו את עינו - כאן בנוסף לחטא של חוסר ביטחון ואמונה של היחיד בישראל, כשמדור בעם נוסף החטא של חילול ה'. כי הרי כאן הבושה והביזיון של ישראל מכוונים גם כלפי הקב"ה, וכן פחדם מהגוי מוכיח את חולשת הקב"ה ואי יכולתו לנצח את אויבי עמו ח"ו, והוא חטא שלא יכופר. כן מצינו בחטא המרגלים, שהלא יש לשאול: הרי אחרי שחטאו העם ושמעו את עונשם התחרטו וחזרו בתשובה כמו שכתוב בפסוק (דברים א מא) 'ותענו ותאמרו אלי חטאנו לה' אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר ציוונו ה' א-להינו' ולמרות תשובה זו - לא סלח ה' להם ואמר (שם מב) 'לא תעלו ולא תלחמו כי אינני בקרבכם...' ומדוע לא סלח? אלא בוודאי על חטאם האישי סלח, והיה פה חטא נוסף מלבד חוסר הביטחון של כל יחיד ויחיד, כמו שנאמר: 'עד אנה ינאצוני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי' (במדבר יד יא) ועל חטא זה של חוסר ביטחון וחילול ה' אין תשובה ורק מיתה ממרקת כמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה א ד) וכן מצינו בחז"ל (מנחות נג: וש"נ) "דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה, 'כי חזק הוא ממנו' - אל תקרי ממנו אלא ממנו, כביכול שאפילו בעל הבית [הקב"ה] אינו יכול להוציא כליו משם" וכתב המהרש"א: '...ובעוון זה ודאי נגזרה בכייה לדורות'.

הגאולה הסופית של 'אחישנה' שבאה לקדש שם שמים אינה יכולה לבוא כל זמן שמחללים שם שמים וגם לא תוכל לבוא אלא כאשר הקב"ה לבדו מביאה כמו שכתוב: "ה' בדד ינחנו ואין עמו אלך נכר" (דברים לב יב). המילה בדד בפסוק מכוונת גם לקב"ה וגם לישראל. ה' לבד יעזור לישראל והוא יחיד ומיוחד ואחד כמו שכתוב: 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו' (דברים ד לה) וכן 'לעושה נפלאות גדולות לבדו' (תהלים קלו ד) כך גם עם ישראל מובדל מכל העמים כמו שנאמר: 'ואבדיל אתכם מן העמים' (ויקרא כ כו) וכן 'הן עם לבדו ישכון ובגויים לא יתחשב' (במדבר כג ט) יהיו לבד ללא עזרה משום עם וללא בעל ברית ורק הקב"ה יהיה בעזרכם 'כי אין עמו' עם ישראל ובוודאי שלא עם הקב"ה 'אל נכר'.

הקב"ה החזירנו לארצנו כשלב ראשון של הגאולה וכדי לקדש שם שמים ולהעניק לנו את האפשרות להמיר יגון בשמחה בעזרת ביטחון בו ועל ידי קידוש שמו ללא פחד מהגויים (ואפשר שלזה רמז ישעיה הנביא (כח טז) 'לכן כה אמר ה' א-להים הנני יסד בְּצִיּוֹן אֶבֶן אֶבֶן בַּחַן פְּנַת יְקָרָת מוֹסֵד מוֹסֵד הַמַּאֲמִין לֹא יִחַשׁ'). חזרה בתשובה המבוססת על בידוד ועל 'עם לבדד ישכון' היא תנאי מוקדם ובל יעבור לגאולה הסופית ודבר זה לא ייתכן ללא אמונה וביטחון אמתיים בתמימות, המכוונים את היהודי למצוות שהן מסוכנות לכאורה ואשר יביאו עליו את זעם הגויים, רק בזכות ביטחון זה נוכל להמיר אפילו ברגע האחרון זה את הגאולה של 'בעיתה' עם כל הייסורים הנוראים הקשורים בה לגאולה מהירה של 'אחישנה'. אולם לאדם המחוסר אמונה או אפילו מקטני אמונה, המצב של בידוד מפחיד ומזעזע כי האדם החלש באמונתו שואף לידידים, לבעלי ברית, לעזרה מגויים חזקים מול הסכנות שמסביב ואפילו צדיקים גמורים ויראי ה' יכשלו בחטא הנורא של חוסר ביטחון, ואילולי הדבר כתוב אי אפשר לאמרו, כמו שאמרו חז"ל (סוטה מח:): 'מאי דכתיב (זכריה ד, י) 'כי מי בז ליום קטנות? מי גרם לצדיקים שיתבזבו שולחנן לעתיד לבוא? קטנות שהיה בהם שלא האמינו בקב"ה'. כאן קבעו חז"ל שאפשר להיות צדיק שומר תורה ומצוות ואף על פי כן קטן אמונה. דוד המלך ע"ה רמז לזה (תהלים קטו יג) 'יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים' שיש גם קטני יראי ה' - קטני אמונה. וכבר הזהיר החכם באדם מפני פחד בשר ודם ואמר (משלי כט כה-כו) 'חרדת אדם יתן מוקש, ובוטח בה' ישוגב. רבים מבקשים פני מושל, ומה' משפטי איש'. ואם כן איפה כל תופסי התורה? למה לא צועקים לפתרון שורש הבעיה? האם פוחדים מהמלכות הזלה או מהגויים 'בעלי ברית' שלא נוכל להסתדר בלעדיהם? האם אנחנו דור שלם של קטני אמונה? ועוד איה איפה כל המפגינים על ביתם או על בית חבריהם מהתקופה של גירוש היהודים מארץ ישראל? במעשה פילגש בגבעה בני ישראל עלו למלחמה נגד בנימין ונפלו חללים רבים, ואמרו על זה חז"ל (סנהדרין קג:): 'ועל דבר זה נענשו אנשי פילגש בגבעה. אמר להן הקב"ה: בכבודי לא מחיתם, על כבודו של בשר ודם מחיתם?!' שעשן פסלו של מיכה היה מתערב עם עשן המערכה ולא מיחו. ואפשר אולי שכל מחייתנו היא לכבוד בשר ודם ולא באמת לכבוד ה'? ואם לא, אז למה שלא נילחם ונפגין גם על בית ה' הר הבית שעומד יום ויום ומחולל על ידי גויים שחיים בבית ה' ומבקרים בהיכלו. ונגד חילול ה' היום יומי שגויים נמצאים כאן בארץ ישראל, מחרפים ומגדפים אותו ואת עמו, וזה שלא מגרשים אותם רק מפני פחד מהסוסים והמרכבות של הגויים. ואפשר שלמדנו דברים אלו מרבי זכריה בן אבקולס (גיטין

נו.) ששגג ולא נתן מענה למציאות העגומה, ועל זה אמר רבי יוחנן: ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו. האם גם בבית שלנו או בכבודנו נגיד זה לא מציאותי? והתשובה ברורה שלא, אז מדוע שמדובר בכבוד ה' יתברך ובציוויו, מצוות עשה (או לפחות עצת קיום) אחת שכתובה בתורה לא פעם אחת ולא פעמיים - 'הורשת הארץ' ועל מנת כן עוברים את הירדן והתורה מדגישה שאם לא נעשנה לא נוכל להתקיים כאן לא גשמית ולא רוחנית - אין מה לעשות וזה לא מציאותי, כי אנחנו לא שומעים את הקב"ה צועק שזה לא מוסרי? ולהציל את גוש קטיף זה היה מציאותי? אנחנו צריכים לדעת ולהודיע וד' ברחמיו יסייע בידינו לגמור את המלאכה (למשל הזדמנות כמו מלחמת ששת הימים, לעם ישראל הייתה הזדמנות פז לגרשם ולא רק שלא גירשו אלא שמדינת ישראל החזירה את כל אלו שברחו, האם היום זה לא יקרה שוב?)

אבל החלק שמסור ביד היחיד לקיים - הוא הוצאת התרבות הזרה והגויית מתוכנו. מצוות עשה בידינו להוריש את הגויים מארצנו, ואם זה שורש הבעיה אז למה לא להתחיל לטפל בו?